

שני זקנים נפגשו בבית מלון - והסכימו על עיסקה שגרמה השבוע לאסון מדיני

אין זה כשלון. אין זו מפלה. אין זו תבוסה. אין זו אף התמוטטות. זוהי שואה מדינית, פשוטה כמשמעה. לא היתה בתולדות מדינת ישראל שואה דומה לזו, זולת הכרזת המלחמה של סטאלין על המדינה בימי משפט פראג ועלילת הרופאים. אותה שואה, לפני תריסר שנים, היתה תוצאת עבודתם המשותפת של כמה מראשי ישראלי: הפסיכיאטרי האנטי-סובייטי של דויד בן-גוריון, ההשקפות האמריקאיות של משה שרת, והציונות הילדותית של שגרירת ישראל במוסקבה, גולדה מאיר. על כל אלה נוסף שיעור-הרדיפה של יוסף דיוגאשווילי סטאלין, בסוף ימיו. התוצאה של אותה שואה היתה קטיעת הרגל השמאלית של בניגוד-החוץ הישראלית. היא

אחת - אורי אבנרי

נשארה עומדת בקושי על רגל אחת, בקצה המחנה המערבי, כשכל רוח קלה עשויה להפילה. מאז היו הרבה כשלונות, גדולים וקטנים. אולם לא היתה שואה שניה, עד שקרה מה שקרה בימים האחרונים בכירת גרמניה המערבית.

חמשת נומדי השואה

עד יד יעברו חודשים, ואולי שנים, עד שיתברר מלוא היקפה של שואה זו אולם קויה הכלליים ברורים כבר עתה, מאחורי מסך-העשן של התעמולה הישראלית הרישמית, הפועלת יומם ולילה כדי להמתיק את הגלגלה ולרכך את המהלומה. וזה סיכום-הביניים הראשון של הנוק:

- יחסי ישראל-גרמניה הגיעו לנקודת האפס. הסיוע הבטחוני של גרמניה לישראל יפסק. גרמניה לא תכונן יחסים דיפלומטיים עם ישראל. המדענים הגרמניים לא יוצאו ממצרים. אחרי שממשלת ישראל התקשתה לבחור בין היעדים האלה, היא נשארה עתה בחוסר כל, מבלי להשיג אף אחד מהם.
- שואה זו אינה חריפה-עמית, ואינה ניתנת לתיקון. היא לצמיתות. כסילים יכולים לנחם את עצמם - ואת הזולת - בתקווה שבעבור הזמן יתחדשו ימים קודם. הם מאמינים שאפשר להציל משהו. לפחות בשטח הכלכלי. שאפשר לחוש את הקשיים בשקט, בשוך הסערה. וזהו שטות גמורה. עבדא-לא-נאצר יודע עתה כי יש בידו נשק יעיל ביותר נגד גרמניה. הוא יפעיל אותו בכל עת שירצה. כאשר ימצא זאת לנכון, יאיים שוב שהמדינות הערביות יכירו בגרמניה המזרחית. בעזרת איום זה יוכל למנוע את חידוש הקשרים בעתיד, ואף לשים קץ לקשרים שעוד נותרו בין ישראל וגרמניה, במישור הכלכלי.
- כוונתו כליל ההון האדיר ביותר שהיה בידי ישראל: מעמדה המוסרי במדינת קורבנות-הנאצים. גרמניה החדשה לא יכלה לקום בלי הכשר יהודי. ללא הכשר זה לא יכלה להצטרף שוב למשפחת-העמים, להקים צבא חדש, לשים את אצבעה על ההדק האטומי. הכשר זה ניתן - ושוב אי-אפשר לשללו אחר-מעשה. בצדק אמרו השבוע הפקידים

למרבה המזל, אין אף סיעה בצמרת המדינה יכולה להטיל את האשמה על זולתה, ולשטש תוך כדי כך את האחריות המשותפת. גם אילו ניסה בן-גוריון להטיל את האחריות על אשכול, או אילו ניסה פרס להטילה על גולדה, היה הכוב מתפוצץ בפניהם. דויד בן-גוריון, כבכודו ובעצמו, הוא אדריכל המדיניות הגרמנית של ישראל. הוא גילה בפרשה זו קלות-דעת וחוסר-אחריות, חוסר-הבנה גמור לגבי גרמניה («אני מכיר רק גרמני אחד: את קונראד אדנאור!»). בתוספת נאיביות תהומית. במשך שנים הפיץ סיסמות ריקות («גרמניה החדשה אינה כגרמניה של היטלר!» - «ישנה גרמניה אחרת!» וכו') מבלי שהיה לו מושג על מה הוא מדבר. שמעון פרס היה איש-הביצוע העיקרי של מדיניות זו. המוח העקום של האיש, שרכש את השכלתו הפוליטית בעיסקי טי-טי-גי של ההגנה, הטביע את חותמו על כל מערכת היחסים של ישראל עם בון. גולדה מאיר ניהלה את היחסים המדיניים. היא היתה אחראית להישארותו בכון של השגריר שנער, כנציג (בלתי-מאומן) של ישראל. שנער הוא איש-עסקים סימפטי מאוד, אך מעולם לא היה, ולעולם לא יהיה, מדינאי. כמו שגרירים ישראלים רבים, שכח במשך הזמן אם הוא מייצג את ישראל כלפי ארץ-מושביו, או את ארץ-מושביו כלפי ישראל. לוי אשכול הפך שותף אחר-מעשה. הוא לא הניח את היסוד למדיניות האוילית, אך במשך קרוב לשנתיים, כשעוד ניתן היה לשנות את הכל ולהציל את הכל, לא עשה כמעט דבר. כל אלה יחד - ראשי-הממשלה והממשלה כולה, משרד-החוץ ומשרד-הבטחון, שותפים גם למעשה - וגם לאחריות לתוצאות.

השואה השנייה

פה ושם היו ביניהם הבדלים קלים של גישה, לגבי פרט זה או אחר (כמו בפרשת המדענים), אך לא היה ביניהם שום הבדל לגבי התפיסה הכללית - וזו הביאה לשואה.

עסק תלוי על בלימה

מה היתה תפיסה זו? מה היה החטא הקדמון ביחסה של ישראל לגרמניה המערבית? אותה תפיסה האחראית לכל עסקי-הביש של הממשלה, מאז קום המדינה ועד הלום - והלאה.

זוהי התפיסה הילדותית האומרת שאפשר להצליח ביחסי-מדינות במעשי-התחכמות, בעסקים שמאחורי הגב, ברמאויות, «גאליציאויות» קטנות.

וזהו תפיסתם של אנשים שלא התבגרו מאז ניצחו על יחסי-החוץ ועל פעולות-הרכש של אירגון מחתרתי, שהתנהלו בהכרח באפלויות של שטח ההפקר בין עולם תחתון ועולם עליון. הם מנהלים מדיניות ב', כשם שניהלו פעם עליה ב'. זוהי תפיסתם של אנשים שכל גישה ממלכתית זרה להם, ושמיילא גם אינם יכולים להניח יסוד למדיניות ארוכת-טווח במישור בין-ממלכתי. וזהו תפיסתם של אנשים הרגילים לנהל מונולוגים, המקשיבים רק לעצמם, שאינם מסוגלים לחזור לרוחני של עם אחר, וממילא אינם מסוגלים לנחש מראש מה יעשה עם אחר במצב מסויים.

כל התכונות האלה התגלו באותה פגישה פנטסטית של קונראד אדנאור והויד בן-גוריון בניו-יורק.

כפי שנודע עתה בגרמניה, הוסכם בשיחה זו על הסיוע הבטחוני של גרמניה לישראל. הסכם זה מזכיר עסקי-ביש רבים אחרים של ממשלת ישראל. (למשל: ההתקשרות עם צרפת ערב מיבצע סיני-סואץ). למראית-עין היה זה עסק נהדר. ישראל קיבלה משהו תמורת לאי-כלום.

אך ראייה מפוכחת ומבוגרת היתה מגלה מייד שהעסק כולו תלוי על בלימה.

מדוע?

לגרמניה יכול היה להיות רק נימוק אחד להסכם כזה: הרצון להימנע מכינון יחסים דיפלומטיים. לרצון זה יכול היה להיות רק נימוק אחד: החשש שאילו כוננה בון יחסים עם ירושלים, היתה קאהיר מכירה בגרמניה המזרחית.

לשון אחרת: עצם ההסכם כבר היה תוצאה של בחירה גרמנית לרעת ישראל. רק מפני שגרמניה העדיפה במישור המדיני את קאהיר על ירושלים, הסכימה להסכם החשאי על הסיוע הבטחוני.

הבכירים בבון, לכתב ישראלי: «איננו חיים עוד ב-1949. אז סבלה גרמניה מזכר זועות הנאצים, ושום מדינה הגונה לא יכלה להושיט לה יד בלגוי. ישראל עזרה לגרמניה למחוק את הכתם - ובון שוב אינה זקוקה לישראל.

אילו היה קיים הון זה כיום, יכלה ישראל להשתמש בו כדי להתקשר עם ברית-המועצות, כדי להציב שוב רגל אחת במחנה השני, להחזיר לעצמה מידה של חופש-תימרון. הודמנות זו אבדה.

גרוע מכל: הון עצום זה כוונתו מבלי שהופקה ממנו תועלת כלשהי. לא הושג אפילו המינימום שבמינימום: כינון יחסים דיפלומטיים תקינים.

● נקבע תקדים שמדינה אירופית אדירה יכולה לרכב לכונן יחסים עם ישראל.

תקדים זה ישפיע, במישור או בעקיפין, על כל יחסי ישראל. פעם אי-אפשר היה להעלות על הדעת כי מדינה אירופית תנכר לישראל, אחרי כל אשר עשו בני-אירופה היהודים. עתה זה הפך עובדה, ובחיים מדיניים - עובדה גוררת עובדה.

● נקבע כי המדינה החמושית או השישית בעוצמתה בעולם אינה מסוגלת לעמוד בפני אולימפיזם ערבי.

גרמניה עומדת עתה במרומי הסולם העולמי, ישר אחרי ארצות-הברית, ברית-המועצות, סין, בריטניה, ואולי צרפת. אם מדינה כזאת אינה יכולה לעמוד במבחן - איך יעמדו בו מדינות קטנות? אם בארו נפלה שלהבת, מה יגידו אוזבי הקיר? זוהי השלכה ארוכת-טווח, והיא חשובה לעין שיעור יותר מכל האחרות. כל מדינאי מפוכח בעולם - לבן, שחור, חום או צהוב - יבין כי כאן נערך מבחן של כוח - וכי מבחן זה הוכיח שאין ישראל שקולה כנגד מצרים, התופסת בעזרת-מפתח בעולם הערבי והאפרו-אסיאתי.

מי אשם?

אין זה אלא סיכום ראשון. השתלבות כל התוצאות האלה, זו בזו, עלולה להביא ברבות הימים לתוצאות חמורות עוד יותר.

השאלה הראשונה היא: מי האשם?

שום שואה מדינית אינה בכחינת גזרה מן השמיים. מעשים מדיניים הם מעשים של בשר ודם. לא העובדות האובייקטיביות לבדן הן הקובעות - אלא כשרונם או אי-כשרונם של מדינאים נוצל עובדות אלה.

בשום מיקרה לא היה מושכל-ראשון זה ברור יותר מאשר במדיניות הגרמנית של ישראל. כי בשום מיקרה לא חברו יחד, בצורה כה גלויה ובולטת, קוצר-ראייה וחוסר כבוד עצמי, אי-הבנת נפש הוולט ונאיביות פושעת. ולראייה: פרשנים סקוויצ'ין, ביניהם שבועון זה, ניבאו מראש את התהליך לכל שלביו, ואף ניתחו את סיבות השואה שנים וחודשים לפני שאירעה. איננו חכמים לאחר מעשה.

מי, אם כן, נושא באחריות?